

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет/інститут - педагогічний

Кафедра - соціальної педагогіки та соціальної роботи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Професійна майстерність соціального працівника

Освітня програма Соціальна педагогіка
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність 231 Соціальна робота
Галузь знань 23 Соціальна робота

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “ 26 ” серпня 2020 р.

м. Івано-Франківськ – 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Професійна майстерність соціального працівника
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач (-і)	Дідух Ірина Ярославівна
Контактний телефон викладача	+380673420106
Е-mail викладача	Dija30975@gmail.com
Формат дисципліни	Очна
Обсяг дисципліни	Кредити ЄКТС – 3 (90 год.)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до узгодженого графіка протягом навчального семестру. Також консультації у день проведення лекцій чи практичних занять. Можливі консультації через Інтернет ресурси за попередньою домовленістю. Обговорення індивідуально вибраних студентом питань з тематики лекційного курсу та самостійної роботи
2. Анотація до курсу	
<p>На сучасному етапі розвитку суспільства невід’ємною сферою діяльності держави стає створення та вдосконалення ефективної системи соціального захисту. Соціальна робота – необхідна складова цієї системи. Соціальні працівники входять до політичних, економічних та соціальних структур суспільства й суспільних відносин. Особливе місце у діяльності фахівців інституту соціальної роботи займає налагодження взаємовідносин з людьми, які потребують соціальної допомоги, та оточуючим світом. У зв’язку з цим гостро постає питання про співвідношення діяльності соціального працівника з нормами професійної етики (деонтології). Значну роль в подоланні розриву між основами професійної етики та їх реальним здійсненням в практичній діяльності відіграє система професійної підготовки соціальних працівників всіх рівнів (від соціального працівника, безпосередньо зайнятого наданням соціальних, медичних, психолого- педагогічних та побутових послуг населенню, до спеціаліста, зайнятого розробкою основ соціальної політики чи теоретичних і технологічних основ професійної діяльності, підготовкою та навчанням кадрів).</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні теоретичних знань у галузі етики соціальної роботи, розвиток умінь взаємодіяти з клієнтом, встановлювати педагогічні контакти, ліквідувати конфліктні ситуації. Сформувати знання та уміння постійного підвищення культури професійної комунікації соціального працівника.</p> <p>Завдання дисципліни: ознайомити студентів з основами професійної та педагогічної етики та необхідності дотримання педагогічного такту при взаємодії з різними категоріями населення; допомогти студентам засвоїти теоретичні основи етики соціально-педагогічної діяльності: ознайомити з основними категоріями етики соціальної роботи, розкрити складові компоненти Етичного кодексу як підґрунтя поведінки соціального працівника, формувати потребу застосовувати етичні знання на практиці, розвивати моральні професійні якості, необхідні для майбутньої фахової діяльності. Закріпити та поглибити знання, навички щодо організаційних, методичних, риторичних сторін професійної комунікації соціального працівника у роботі з клієнтами, колегами, спеціалістами різних соціальних установ та організацій, можливостей запобігання синдрому професійного вигорання.</p>	
4. Компетентності	
Загальні та професійні компетентності, якими повинен оволодіти чи які може удосконалити	

студент у результаті вивчення дисципліни:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи.

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Здатність планувати та управляти часом.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети

Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення

Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: поняття професійної комунікації соціального працівника, основні вимоги, методики, прийоми проведення бесід, професійні чинники, що провокують стрес у соціального працівника, організаційні чинники, що сприяють синдрому вигорання, проблеми діагностики професійного вигорання. Розуміти поняття про професійну етику та її особливості. Знати, що таке професійна честь та гідність та розуміти поняття професійного іміджу. Принципи етичної взаємодії з різними групами клієнтів.

вміти: на професійному рівні взаємодіяти з клієнтом, встановлювати контакти, ліквідовувати конфліктні ситуації, використовувати теоретичні знання у галузі етики соціальної роботи на практиці. Вміти регулювати власну поведінку в різноманітних ситуаціях професійної діяльності; застосовувати у роботі певні підходи до прийняття етичного рішення; самостійно визначати етичні проблеми та дилеми. Працювати з науковою літературою, зокрема, першоджерелами. Застосовувати комплекс професійних, правових та морально-етичних правил; дотримуватись моральних та етичних принципів.

5. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: поняття професійної комунікації соціального працівника, основні вимоги, методики, прийоми проведення бесід, професійні чинники, що провокують стрес у соціального працівника, організаційні чинники, що сприяють синдрому вигорання, проблеми діагностики професійного вигорання. Розуміти поняття про професійну етику та її особливості. Знати, що таке професійна честь та гідність та розуміти поняття професійного іміджу. Принципи етичної взаємодії з різними групами клієнтів.

вміти: на професійному рівні взаємодіяти з клієнтом, встановлювати контакти, ліквідовувати конфліктні ситуації, використовувати теоретичні знання у галузі етики соціальної роботи на практиці. Вміти регулювати власну поведінку в різноманітних ситуаціях професійної діяльності; застосовувати у роботі певні підходи до прийняття етичного рішення; самостійно визначати етичні проблеми та дилеми. Працювати з науковою літературою, зокрема, першоджерелами. Застосовувати комплекс професійних, правових та морально-етичних правил; дотримуватись моральних та етичних принципів.

6. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			14		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			16		
самостійна робота			60		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)		Нормативний / вибірковий	
5	23Соціальна робота	3		Нормативний	
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
<p>Тема 1. Професійне становлення і компетентність фахівця соціальної сфери. Формування професійної компетентності соціального працівника. Структура професійної компетентності спеціаліста соціальної сфери. Юридична грамотність соціального працівника</p> <p>Проблема наснаження в контексті соціальної роботи. соціальних працівників.</p>	Лекція	Базова та додаткова література	Опрацювати текст лекції, визначені джерела (4год)		Протягом семестру
<p>Тема 2. Етичні аспекти роботи соціальних інститутів. Етичне виховання соціального працівника. Надання працівником соціальних</p>	Лекція	Базова та додаткова література	Опрацювати текст лекції, визначені джерела (2год)		Протягом семестру згідно з розкладом занять

<p>служб спеціалізованих послуг (соціальних, психологічних та соціально-побутових). Етика взаємодії соціальних служб між собою та сторонніми організаціями і структурами.</p> <p>Тема 3. Професійно-особистісні якості соціального працівника. Професійно-особистісні характеристики соціального працівника: ціннісні орієнтації, інтереси, гуманне спрямування особистості. Особиста та соціальна відповідальність. Розвиненість почуття добра і справедливості, власної гідності. Ввічливість, тактовність, простота і скромність. Порядність та людяність, емпатія, емоційна рівновага й терпимість тощо. Негативні моральні якості. Зарубіжний і вітчизняний досвід підготовки майбутніх соціальних працівників до</p>	<p>Лекція</p>	<p>Базова та додаткова література</p>	<p>Опрацювати текст лекції, визначені джерела (4год)</p>		<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
---	---------------	---------------------------------------	--	--	--

<p>професійної діяльності Тема 4. Основи етичної комунікації в професійній діяльності соціального працівника. Основи спілкування соціального працівника як невід'ємна риса професійної компетентності. Співпраця з об'єктами і суб'єктами соціальної діяльності через визначення зони і позиції у спілкуванні. Основні форми і стилі етичного спілкування. Слухання як провідна якість соціального працівника, її етичні основи та рівні. Особливості етичного спілкування з клієнтами різної статі. Емоційні чинники в професійному спілкуванні. Роль емоцій у комунікативній діяльності людини.</p>	<p>Лекція</p>	<p>Базова та додаткова література</p>	<p>Опрацювати текст лекції, визначені джерела (2год)</p>		<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 5. Етика партнерських взаємовідносин спеціалістів у сфері соціальної роботи. Професійно-етичні відносини та їх особливості в співдружності соціальних працівників.</p>	<p>Лекція</p>	<p>Базова, додаткова та інтернет ресурси</p>	<p>Опрацювати текст лекції, визначені джерела (2год)</p>		<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>

<p>Моральні принципи співробітництва з колегами в інтересах своїх клієнтів. Етика спілкування з колегами по соціальній роботі: Етика взаємовідносин з клієнтами (молоддю, неповнолітніми, людьми похилого віку та з фізичними і психічними обмеженнями тощо). Ефективні прийоми налагодження партнерських стосунків з клієнтом.. Особливості роботи соціального працівника при наданні допомоги літнім людям. Роль особистості соціального працівника в наданні допомоги людям з фізичними та психічними обмеженнями.. Специфіка роботи з неповнолітніми.</p>					
<p>Тема 6 Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України</p>	<p>Семінар</p>	<p>Базова, додаткова та інтернет ресурси</p>	<p>Підготувати питання семінару, творчі та самостійні завдання, завдання для роздумів.</p>	<p>5 балів відповіді за теоретичні питання, 5 балів-творчі та самостійні завдання</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 7</p>	<p>Семінар</p>	<p>Базова,</p>	<p>Підготувати</p>	<p>5 балів</p>	

<p>Характеристика основних категорій педагогічної та професійної етики.</p>		<p>додаткова та інтернет ресурси</p>	<p>питання семінару, творчі та самостійні завдання, завдання для роздумів.</p>	<p>відповіді за теоретичні питання, 5 балів-творчі та самостійні завдання</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 8 Етичні засади подолання конфліктів у соціальній роботі.</p>	<p>Семінар</p>	<p>Базова, додаткова та інтернет ресурси</p>	<p>Підготувати питання семінару, творчі та самостійні завдання, завдання для роздумів.</p>	<p>5 балів відповіді за теоретичні питання, 5 балів-творчі та самостійні завдання</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 9 Професійний імідж соціального педагога. Етичний портрет соціального працівника.</p>	<p>Семінар</p>	<p>Базова, додаткова та інтернет ресурси</p>	<p>Підготувати питання семінару, творчі та самостійні завдання, завдання для роздумів</p>	<p>5 балів відповіді за теоретичні питання, 5 балів-творчі та самостійні завдання</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 10 Емоційні чинники в професійному спілкуванні</p>	<p>Семінар</p>	<p>Базова, додаткова та інтернет ресурси</p>	<p>Підготувати питання семінару, творчі та самостійні завдання, завдання для роздумів</p>	<p>5 балів відповіді за теоретичні питання, 5 балів-творчі та самостійні завдання</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 11 Організаційні та комунікативні особливості проведення масових заходів.</p>	<p>Семінар</p>	<p>Базова, додаткова та інтернет ресурси</p>	<p>Підготувати питання семінару, творчі та самостійні завдання, завдання для роздумів</p>	<p>5 балів відповіді за теоретичні питання, 5 балів-творчі та самостійні завдання</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>

--	--	--	--	--	--

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною і ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи (див. Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника») Загальні 100 балів включають: 50 балів за самостійну роботу, 35 балів за практичні заняття, 15 балів за контрольну роботу.
Вимоги до письмової роботи	Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення питань
Семінарські заняття	Оцінюються по п'ятибальній системі.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають оцінюванню. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу - 50 балів.

7. Політика курсу

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення 1 і Положення 2

8. Рекомендована література

1. Вступ до соціальної роботи / за ред. Т.В. Семігіної, І.І. Миговича. – К., 2005. – 304 с.
2. Васянович Г.П. Педагогічна етика : навч.-метод. посіб. / Г.П. Васянович. – Л. : Норма, 2005. – 344 с.

3. Етика соціальної роботи : принципи і стандарти // Соціальна робота в Україні : навч. посіб. / за ред. І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. – К., 2004. – С. 243 – 249.
4. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України // Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / за ред. І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. – К., 2004. – С. 250 – 253.
5. Зозуляк-Случик Р.В. Етика соціально-педагогічної діяльності : навч. посіб. / Р.В. Зозуляк-Случик, Б.І. Ковбас. – Івано-Франківськ : Симфонія Форте, 2011. – 212 с.
6. Іщук С.В. Етика соціальної роботи : опорні конспекти : метод. рекоменд. для студ. спец. «Соціальна педагогіка» та «Соціальна робота» / С.В. Іщук. – Т. : ТДУ, 2003. – 180 с.
7. Козлов А.А. Навьки общения с клиентом / А.А. Козлов, Т.Б. Иванова // Практикум социального работника. – Ростов-на-Дону, 2001. – С. 130 – 164.
8. Конфликтология в социальной работе // Социальная работа / под общ. ред. В. И. Курбатова. – Ростов-на-Дону, 2003. – С. 337 – 351.
9. Марченко С.Я. Професійна етика соціального педагога : [навч.-метод. посіб.] / С.Я. Марченко, Н.П. Краснова, Л.П. Харченко. – Луганськ, 2009. – 563 с.
10. Сабат Н. Етика спілкування соціального педагога з різними категоріями клієнтів / Н. Сабат // Ідея опіки дітей і молоді в історико-педагогічній науці. – Івано-Франківськ, 2005. – С. 324 – 330.
11. Трубавіна І.М. Етика соціально-педагогічної роботи з сімєю : [навч.-метод. посіб.] / І.М. Трубавіна. – К. : УДЦССМ, 2001. – 72 с.
12. Холостова Е.И. Профессиональный и духовно-нравственный портрет социального работника / Е.И. Холостова. – М. : РГСИ, 1993. – 229 с.
13. Введення у соціальну роботу. Навчальний посібник. – К.: Фенікс, 2001.
14. Дерябо С.Д., Ясвин В.А. Гроссмейстер общения. – М.: Смысл; Эрудит – К., 2002.
15. Діяльність центрів соціальних служб для молоді України. Сучасний стан та перспективи розвитку / За ред. Толстоухової С.В., Капської А.Й. – К.: Академпрес, 1999.
16. Карнегі Дейл. Як здобувати друзів і впливати на людей. – К.: Молодь, 1990.
17. Кодекс професійної етики // Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2001. - №3. Методичні матеріали для практичного використання психологам, соціальним працівникам в системі центрів ССМ. – К., 2001
18. Молодь і дозвілля: Теорія, методика і практика роботи з підлітками та молоддю за місцем проживання // О.В. Безпалько, А.Й. Капська. – К.: ACADEMPRESS, 1994.
19. . Прояви турботу і обачливість / Б.М. Ворник, В.М. Оржеховська, О.А. Голоцван. – К., 2002.
20. Словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів / За заг. ред. Капської А.Й. – К.: ДЦССМ, 2000.
21. Соціальна робота в Україні / І.Д. Зверева, О.В. Безпалько та інші. – К.: Науковий світ, 2003.
22. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник / В.П. Андрущенко, В.П. Бех. – К.: ДЦССМ, 2002.
23. Степаненко В.Ф. Етика в проблемних і аналітичних задачах. – К.: Лібра, 1998.
24. Томан Іржі. Як удосконалювати самого себе. – К.: Політвидав України, 1984
25. Чмут Г.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування. – К., 2003

Викладач __Дідух Ірина Ярославівна_____